

božji. Nikdo se še ni rodil kot izučen rokodelec, nobeden še ne kot vešč živinozdravnik. Gotovo ima vsakdo dar za gotovo vrsto stanov; toda najboljši talent je brez uka mrtev. Tudi dober živinozdravnik ne bode nikoli tisti, ki se ni učil največ od drugih na podlagi tega še sam nadalje izobrazoval. Družin, ki bi imele že od narave poseben dar za zdravljenje, ni nikjer; ako se že govori, da se podeduje zdravništvo, razumeti moramo to le tako, da se je učil sin od očeta, seveda česa in koliko se je naučil, je drugo vprašanje.

Druga vrsta mazačev slepi ljudi s svojimi resničnimi ali neresničnimi „skušnjami“. Tako n. pr. mi je dejal mož, ki se je prislužil z ozdravljanjem živine lepe novce: „Živinska zdravnik sva oba: samo s tem razločkom, da ti se učiš iz knjig, mene pa uči skušnja“. Ljudje ga imajo za usmiljenega Samaritana, ki se tudi sosedove živine usmili. Za svoj trud nikoli nič ne zahteva, samo za zdravila nekaj „malega“ vzame. Kmetje pripovedujejo, da so njegova zdravila draga, sam pa pravi, da nič ne „nuca“, kar ne „košta“. Kakor mi je dedec pravil, verjame samo to, kar je sam skusil na bolni živini. Če je živalska narava močna dovolj, da prestopi bolezen, si domišlja, da so jo spravila njegova zdravila na noge; če pa žival pogine ali se bolezen shujša, ni vzrok napačno zdravljenje, ampak bolezen je nezdravljiva, ali pa so prepozno ponj poslali. Nekateri ga imajo za posebnega človeka, ki je že na svet prišel s posebnim darom, da bolezen vidi in jo spregleda.“ Nasproti pametnejšim ljudem mož trdi, da ga uči skušnja. „Ne učenost, skušnja, ta velja“, je njegov pregovor. In vendar, kaj je prav za prav to, kar se o boleznih piše? Ali ni vse to le sad dolgoletnih, večkrat stoletnih skušenj? Pač bi bila draga šola to, ako bi vsak le to verjel, o čemur se je sam prepričal. Če bi kmet vedel, zakaj se gre, gotovo bi dobro premislil, predno bi pustil, da se na njegovi živini poskuša. Bolje je torej, da verjamem to, o čemur so se drugi zadosti prepričali, kakor da bi svojo srečo poskušal tam, kjer morem pomagati na ta način, kakor so drugi. Knjige skušnje ne zametujejo, ako priporočajo to, kar je sto in sto zdravnikov za dobro spoznalo. Skušnje, s katerimi se mazači toliko ponašajo, niso nič drugega kakor nevednost ali očitna sleparija, ako so v nasprotju z nauki, ki se nahajajo v dobrih živinozdravniških knjigah.

Župnik Podgorc je prestavil Kneippovo zdravljenje z vodo na slovenski jezik, in knjigo jo izdala družba sv. Mohorja. Ne bi omenil te knjige, da se ni zadnja leta Kneipp trudil, da bi vpeljal zdravljenje z vodo tudi v živinozdravništvo. Znani so mi nekateri nesrečni slučaji vsled Kneippovega ozdravljanja in tudi mej ljudstvom sem čul različno sodbo. Nekaterim se je zdelo Kneippovo zdravljenje z vodo za človeka prehudo, a pri živini, so menili, da bi se dosegli lepi uspehi. Pomislite le, koliko bi se prihranilo na zdravilih, katerih živina toliko povžije. Voda bi bila torej tisto zdravilo za vse bolezni, katero so nekdanj zastoj iskali ljudje, ki se jim dandanes smejemo. Zdravila, ki bi pomagala pri vseh boleznih, zastoj

pričakujemo. Pravi zdravnik je le tisti, ki pripravno porabi na zdravila, ki mu jih ponuja cela narava. Ne da pa se tajiti, da voda v gotovih slučajih, ako se z njo pametno postopa, v resnici dobro služi. V prvi vrsti skrbimo z vodo za snago, ki je prvi pogoj zdravja. Dobra pitna voda obvaruje gotovo nas in našo živino mnogoterih bolezni. Tudi pri vnetju z pridom rabimo mrzlo vodo in led. Mrzla voda skrči žile dovodnice tako, da priteka manj krvi k vnetemu delu; treba je torej prividno obnavljati mrzle ovitke pri vnetju. Ako bi tega ne storili škodovali bi s svojim zdravljenjem; kajti mrzel poliv in sploh mrzla voda ki se rabi le kratek čas, samo razdraži kri, da je še več priteka k vnetemu delu. Drugače zopet deluje topla voda. Ta širi žile in nam prav dobro služi po vnetju, ako hočemo, da se vneti del razdeli in oteklina izgine. Vnetje je dokončano, vsled gorke vode več krvi priteka, a to ne gre v oteklino, ker je vnetje ponehalo, in mora vsled tega hitreje odtekati. Pri odtekanju pa pobere kri majhne dele oteklina, katera se vsled tege zmanjša. Ko bi pa v začetku vnetja rabili gorke vode, bi se vnetje še povišalo. Isto tako ne smemo rabiti ledu in mrzle vode tam, kjer samo še tli nekaj življenja, kajti vsled mrzlot bi ugasnila popolnoma. Ravno tak uspeh pa bi dosegli, ako bi pri oteklini rabili mrzlo ali gorke ilovico i t. d., kajti tu ne odločuje voda, ampak mrzlota ali toplota. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Nekoliko besed o ženskem vprašanju.

(Spisala Pavlina Pajkova.)

Minulo je že več stoletij, kar se razpravlja žensko vprašanje. Govori in piše se za ženstvo in proti ženstvu, ali rešitev tega vprašanja je skoro vedno pri starem: ženske imajo, kakor nekdanj, svoje sovražnike in svoje branitelje. Najneumnejše trditve so se izrekle, da bi se dokazalo, da je ženska kakor v telesnem, tako tudi v duševnem oziru slabjša od moškega, da je nje volja toliko slabjša od moške, kolikor bi bil nje duh manj bister od moškega; da, našel se je tudi pisatelj, ki je trdil, da so nje možgani ložji od moških! Od tod bi tudi prihajal uzrok, da bi ona ne bila zmožna izpolnjevati tega, kar premorejo moški. Vse to se je seveda samo trdilo, ali dokazati tega do sedaj ni mogel nikdo.

Jaz menim, da predno se bo dalo trditi, kako sta si različna oba spola v razumnosti, zmožnosti, vztrajnosti in volji, morali bi prej moški in ženske obiskovati enake šole, baviti se z enakimi študijami, opravljati enake posle. Se vé, da bi le v majhnem to bilo mogoče, a ne celoma. Zatorej se tudi ne more prej soditi o pravi različnosti moške in ženske razumnosti.

Gotovo je, da, odkar svet stoji, prepričujemo se, da sta oba spola obdarjena z različnimi lastnostmi, a te lastnosti se ujemajo med seboj.

A ne samó človeška spola, temveč tudi vsaka živeča in neživeča stvar na svetu razlikuje se druga od druge. Vsaka ima svoj določeni namen, ktereга mora tudi izvrševati, ako hoče imeti svojo veljavo. Ako pa tega svojega namena ne izvršuje, greši proti prirodnim zakonom in postaja zavirek občnemu razvitku. S konji na pr. vozimo in na konjih jahamo; z voli vozimo in orjemo; krave nam dajejo tečno mleko. Vsaka teh treh živalij ima različen namen, vsaka nam je k občnemu blagostanju potrebna, težko bi pa bilo soditi, ktera izmed njih je koristnejša človeštvu in ktera bi se lože pogrešala. Telesna moč! evo glavne, toliko hvaljene prednosti moških! Nežnost, lepota, čuvstva! evo glavne prednosti ženskih bitij! Moč, ljubav in lepota pa, te tri reči so življi, ki delajo človeški uzor. Ako eden teh življev hoče veljati več od drugega, rodi se nesklad in nered. Postavljanje moči nad lepoto, znači surovost; postavljanje lepote nad moč pa znači npravno popačenost. Iz tega pa sledi, da sta si oba spola v tem enako potrebna.

Poglejmo zdaj nekoliko, za kaj in koliko so ženske veljale pri naših prednikih.

Ženska pred časom krščanstva smatrala se je pri patrijarhah samó za porodnico in čuvajko otrok: pri Egipčanah je uživala nekoliko več spoštovanja, a vendar je veljala še vedno za neko igračo; pri Grkih bila je nekaj časa skrita in prezirana, n. pr. v Atenah; pozneje je zopet imela vsakoršno svobodo, kakor v Sparti, a iz te svobode se jej je rodilo poniževanje in zaničevanje. Še le krščanstvo je izreklo modro in blaginje polno izjavo, da so vsi ljudje enaki, tedaj tudi moški in ženske.

Obema spoloma se je pred oči postavljalo neko vzvišeno bitje kot obeh stvarnik, ktereга sta oba spola smela imenovati očeta; obema spoloma se je dajala gojitev osrečevalnih čutov, neke srečne bodočnosti posmrtné, neke večne, blažene jednakosti med narodi, stanov in spoli.

Od tiste dobe so bile ženske spoštovane in ljubljene, dà v nekterih narodih celó oboževane in občudovane. Sevéda govorim o krščanskih in izobraženih narodih; pri barbarskih in neizobraženih igrala je ženska in še vedno igra jako žalostno ulogo. Zató pa tudi pri narodih in človeških plemenih, kjer je ženska izključena od društvenega gibanja ter jo pusté rasti v nevednosti o društvenskih in domovinskih stvaréh, ni napredka, pravi narodni in državni napredek je tam nemogoč. Taki narodi so obsojeni k poginu ali k sužnosti.

Kakó se pa dandanes misli in sodi o ženstvu? — Kakšen je njih upliv v družbinskem in društvenem življenju? — Kakošna je njega odgoja in kakošna bi morala biti? — O tem hočem napósled govoriti.

Sodba o ženskem značaju je razven male izjeme še vedno jako neugodna. Kot glavni greh očita se ženskam lahkomiselnost, gizdavost, razkošnost in nečimernost. Kteri dobi ženske starosti pa navadno veljá ta ostra sodba? — Prez dvombe najbolj osemnajstim do petindvajsetim letom, tedaj oni dobi, ko je ženska najbolj občudovana,

najbolj obožavana, najbolj dvorjena, najbolj iskana od moškega sveta. Od mladih, brezskrbnih in tedaj tudi še lahkomiselnih devojk, kterih glavna misel je takrat z večine res le nakit in gizdavost, prenaša se navadno sodba na vse ženstvo. Kedar pa se ženska približuje svojemu tridesetemu letu, izgubi polagoma oni čar, ki vzbuja moško pozornost, in od tedaj ostane nje tedanje mišljenje in delovanje navadno samó ožjemu družbinskemu krogu znano. O nje pravem značaju, o njenih duševnih zmožnostih in o nje razumnem delovanju, ki se zdaj dan za dnevom vrši v blagost njene okolice, je svet slep in gluha.

Kedaj pa postane moški zrel za svoj posel, za svoj urad? — Gotovo še le v svojem tridesetem, petintridesetem letu. Pred to dobo tudi on ne vzbuja, razven male izjeme, pravega zaupanja. Stoprav tedaj se je njegov um popolnoma razvil, še le tedaj je popolnoma zrel za težavniše delo, za težavniši posel.

In ne mislite-li, da ženska razumnost v svojem razvitku različna od moške? — Ko je ženska dvajsetletna. ima predpravico lepote, je cvetica, ki privablja, očaruje, a ni še ženska v pravem pomenu besede. Nje duh, nje srce, da dozorita, potrebujeta isto število let, kakor moški. Tudi ona dopolnjuje z vajami in izkusbami svoje duševne moči. Ako je tedaj ženska v svoji mladosti nekoliko lahkomiselna, so moški v onih letih še bolj lahkomiselni, kar bi ne bilo težko dokazati.

Da bi ženska bila gizdava, nečimerna, razkošna! — Da je to v mnogih slučajih resnično, kdo pa je tega najbolj kriv? — Nihče drug, nego moški sami!

Koliko moški pišejo in želečno govorijo o ženski ponižnosti in pohlevnosti, kakor o nekem nedosežnem uzoru! Ali kakó malo jih je, ki bi spoštovali in odobravali to prelepo žensko čednost! Kaj je blaga, pridna, npravna ženska v moških očeh, ako nima na sebi nekoliko onega nakita, nekoliko one prilizljivosti, ki dela žensko zanimivo? — Ako ga nima, ostane prezirana in zasmehovana pri vseh svojih prelepih čednostih. In ravno oni, recimo gospodje soprogi, bratje i t. d., ki svojim ženam in sorodnicam vedno na srce polagajo žensko pohlevnost in skromnost v opravi, ravno ti so prvi, ki občudujejo in se klanjajo zunanjemu ženskemu blesku.

Žalibog, da ženska ugaja, samó dokler je lepa in mlada: Ko jej izgine mladost in ž njo lepota, vse je pri njej skončano. Ali je potem čudo, ako si taka revica. posebno če ni še omožena, prizadeva, kakor more in zná to nadomestiti, kar jej priroda ali ni podarila ali je že vzela; da se prizadeva z umetnimi barvili in s kričočim nakitom podaljšati svojo čarobnost? Kakó hudo je biti preziranim, zaničevanim, pozabljenim?

Gotovo je in bode vedno brezpametnih žensk, ki vse svoje žive dni na nič drugega ne mislijo nego na olepšanje in nečimernost. Ali pa so morda vsi moški modri, popolni, štedljivi? Na vsak način smé se z mirno vestjo trditi, da je želja od štedljivosti bolj ženski nego moškemu prirojena.

Da ženska v svoji prvi mladosti preveč gleda na svojo zunanost, je resnica, a res je tudi ona v poznejših svojih letih vso svojo skrb obrača samo na blagost svoje rodbine. Kaj so njej dragocene obleke in druge ugodnosti proti blagostanju drage rodbine? Delala, štedila, da, odrekala bode sebi najnedolžnejšo zabavo, pritrjavala si bo, če treba tudi kak boljši grižljaj, samo da bi ljubemu otroku ne odrekla pametne želje ali ne zanemarjala njegove odgoje. Žrtve, katere ženska kot mati prinaša svoji rodbini, teh ne bode oče nikdar prinašal.

Sicer pa mora ženska srednjega ali nizkega stanú za svojo rodbino toliko delati in misliti, da jej ne ostaja niti za trenotek časa, da bi gojila puhle želje. Veliko krivico dala torej ženskemu (spolu, kdor trdi, da je ona ohola, nečimerna, zapravljiva. Če so pa bogate ženske gizdave, kaj to škodi? Od koga naj bi živeli rokodelci, če ne od premožnejših in bogatejših? — Denar, kateri bogata gospa troši za svojo dragoceno opravo, ne pada na nerodovitna tla; koliko pridnih rok podpira ona s svojo razkošnostjo! Sicer pa ženski ktereга koli stanú nikakor ne škoduje, da je nekoliko gizdava. Ženska, ki zanemarja svojo zunanost, ki hodi v zanemarnjenih oblekah, taka ženska je lena, in bodite zagotovljeni, da kakor zanemarja sebe, zanemarjala bode tudi dom in otroke. Nasproti pa bode snažno in ukusno oblečena žena z isto natančnostjo gledala na domači red. In taka bode gotovo manj izdajala za svojo opravo, kakor tista, ki hodi v zanemarnjenih oblekah. Prva namreč štedi svoja oblačila in nosi eno po več let. Če si tudi na njih nekoliko popravlja kraj, da ne izgleda starikava, dočim druga jedva eden sam letni čas izhaja s svojo obleko.

Poznam žensk, ki neizmerno mnogo potrošijo na svoje obleke, in vendar se zdi, da vedno hodijo v starih. Druge zopet jedva tretjino tega izdajejo; a so vedno ukusno in po šegi oblečene. Pridnost, štedljivost in ukusnost, ter trdnosti so ženski gotova glavica, ki njej in hiši zagotavljajo blagostanje.

Preidimo zdaj k ženski odgoji. Kakšna bi morala biti ženska odgoja? — Lahko vprašanje, težaven odgovor!

V starih časih ni bila nobena rodbinska skrb tako malovažna, kakor bodočnost devojke. Oče se navadno celo nič ni brigal za izobrazbo svoje hčere, a tudi mati samo nekoliko. Ako je hči znala v hiši pomagati dekli pri vsakem delu in biti podložna roditeljem, ako je znala čitati iz molitvene knjižice in podpisati svoje ime, ako je oskrbljevala rodbino z nogavicami in za domače prela platno, znala je dovolj. Navadno je stopila v zakon, še predno bi bila kdaj videla gledališče od znotraj, da o drugih zabavah molčim. Možu, kateremu je obljubila zakonsko zvestobo, izbrali so jej roditelji. O njenem nagnenju k bodočemu soprogu, o njenem mnenju pri tem važnem koraku, ni bilo govora. Samo to je dobro vedela, da bode odslej morala soprogu v vsem biti podložna in pokorna. Namen zakonske žene pa si je tolmačila tako, da mora poviti mnogo otrok, katere mora vse sama dojeti in vzre-

diti, da jo bodo otroci jezili in mučili, kakor je ona nekdanj s svojimi brati in sestrami delala preglavice roditeljem. V tem smislu so se odgojevale devojke tudi boljših rodbin pred štiridesetimi in tridesetimi leti. Dandanes je drugače. Jedva uide deklica naročju pesterne, mora že kakor nje brat s knjigami pod pazuhu v šolo. In pisanje, risanje, fizika, kemija, matematika, geometrija, literatura, jeziki, godba mučijo celih deset, dvanajst let ubogo dellico. Da bi se oddahnila in razvedrila miadi duh z otročjimi k telesnemu in duševnemu razvitku toliko potrebnimi igrami, ostaja jej malo časa. Njeno življenje je podobno kolesu, ki se neprestano suče okoli pouka. Iгла in drugo domače orodje pa jej je znano le površno. In tako vzgojena devojka vzrase slabotna, bledolična, tesnoprсна, polna domišljene učenosti in visokočutnosti, zmožna sicer povedati sodbo o kakem novejšem pisatelju ali o spretnosti prvega gledališnega junaka, toda popolnoma nevedna o prepotrebem dejanskem, toliko resnem rodbinskem življenju. Zdaj nastane vprašanje: zakaj li tako ogromno število roditeljev s tako hlapnostjo preoblaga svoje hčere s poukami, ako jim ta v življenju le škodo, a nič koristi ne prinaša? — Navadno samo iz puhle prevzetnosti, da morejo svetu reči: Vidite, kako izobrazena je naša hči! Pridite snubači, tú imate znamenito nevesto, — A ta znamenita nevesta bode, če ne najde v zakonu onega uzora ugodnosti, o katerem je prej vedno sanjarila, v svoji nezadovoljnosti samo mučila ubogega soproga s svojimi razdraženimi živci.

(Dalje sledi.)

Novice.

— Osebnе vesti. Skriptor na licealni knjižnici g. Konrad Štefan je imenovan kustosom te knjižnice. — Finančni komisar gospod Herman Nickerl pl. Regenfeld je imenovan fin tajnikom. — Za sodne oficijale druge vrste so imenovani kancelisti gg: Ivan Pavlin v Ljubljani, Fr. Urbič v Celji, Andrej Frangesch v Mariboru, Jakob Arh v Novem mestu, Lovro Balanč v Senožečah za Postojino, Josip Pogučar v Mokronogu za Celje, Fran Sirnik v Ljubljani, Fran Kramberger v Mariboru, Alojzij Skaza v Ptujju in Fran Berdnik v Celovcu. — Za sodne kanceliste so imenovani gg: Ivan Železnik v Škofji Loki za Logatec, Aleksij Gmel v Zadru za Podklošter, Alojzij Černigoj v Sežani za Črnomelj, Josip Koblar v Litiji, Fran Darovec v Novem mestu za Metliko, Jos. Kratochvil v Ljubljani za Il. Bistrico, Ignacij Lampič v Ljubljani za Krško, Karol Lackner v Novem mestu, Ivan Deisinger v Škofji Loki, Ivan Virk v Velikih Lasčah, Ivan Schweiger v Črnomlju za Trebnje, Ivan vitez Villefort v Ormožu za Sevnico, Jos. Schott v Ljubljani za Cirknico, Jos. Zupančič v Ljubljani za Radovljico, Karol Zupančič v Novem mestu za Radeče, Josip Kump v Kočevju, Ivan Nedelko v Ljubljani za Postojino, Adolf Kump v Ljubljani za Idrijo in Mat. Držaj v Črnomlju za Senožeče. — Premeščeni so sodni kancelisti gg: Matija Kocuvan iz Litije v Ljutomer, Ivan Justin iz Trebnjega v Ljubljano in Jos. Lošak iz Zatičine v Trebnje.

— Imenovanja in odlikovanja. Ljubljanskemu knezoškofu dr. Jakobu Missii je cesar podelil red železne krone

„razvado“, sklicujoč se na rokodelski red iz l. 1689. Z drugam se je ugodilo končno samo v toliko, da se je določilo število mojstrov, gosp oskam in mestim svétom pa dala pravica, da znižajo ali zvišajo prvotni broj, kakor bi to zahtevale razmere.

Kmetijstvo.

Živinozdravske črtice.

(Dalje.)

Ovitki in plašči, kakeršne priporoča Kneipp, so bili že pred njim v navadi pri živinskih boleznih in jih še rabimo, seveda s premislekom; tu imenujem le pljučnico in koliko.

Ničevna je torej trditev, da je voda že zaradi tega dobra zoper vse bolezni, ker je tako zelo razširjena. Ravno tako nespametno je tudi mnenje, da se z obkladki črne prsti prežene vsaka bolezen. Kar se vode obče tiče, naj še omenim, da pri živini voda nima še toliko uspehov kakor pri človeku, pomisliti je treba, da gosta dlaka ne pusti vode v neposredno dotiko s kožo.

Večkrat sem slišal tožiti ljudi, da so zdravila, ki se prodajajo v lekarnah, prehuda in da so to nevarni strupi. Kako se boji priprosti človek strupa, je znano. Ni čuda, da hrani leta in leta koreninice peresa in cvet zdravilne rastline. Kaj pa je prav za prav strup? Odgovoriti kratko na to vprašanje, ni lahko. Razločujemo namreč strupe v širjem in ožjem pomenu besede. Strupe v širjem pomenu besede imenujemo vse snovi, vsled katerih so pokažejo v telesu znamenja bolezni. Snovi, ki so same na sebi nedolžne in ki služijo telesu v hrano, zamorejo telesu škodovati, ako smo jih v preveliki množini, preveč zgoščene ali na poseben način rabili. Strupi v ožjem pomenu so snovi, ki že v majhni množini zdravju škodujejo. Škodovati more vsako še tako nedolžno zdravilo, ako se napačno rabi, in nasprotno nam lahko koristi pri gotovih boleznih najhujši strup, ako se ga v pravi meri poslužimo. K strupom v ožjem pomenu besede spadajo alkaloidi, ki niso nič družega kakor oni deli rastline, ki ji dajejo zdravilno moč. Ako je za zdravje dobra samo korenina, list ali cvet kake rastline, ne bodem shranil cele rastline, ampak samo zdravilni del. Če pa morem s pomočjo kemije iz tega dela dobiti tisto snov, v kateri samo tiči zdravilo, shranil bom raje samo to snov, ker drugi deli so za me brez vrednosti. Primerjati se dajo ta zdravila z žganjem (alkoholom), ki se kuha iz različnega sadja. Kdo še ni občutil, kako poživi in okrepeča požirek dobrega žganja in kak strup je, če se ga preveč užije. Umori lahko tudi voda, ako se nepripravno rabi za zdravljenje. S istim zdravilom morem rešiti bolno žival, s katerim nevesč mazač zdravo žival zastropi.

Še iz družega vzroka se ne more ljudstvo ogreti za izobraženega zdravnika in živinozdravnika. Straše jih

namreč operacije. So ljudje, ki si ne morejo misliti zdravnika brez noža, za ktereга baje zgrabi tudi, če ni potreba. Če si bli le parkrat prisiljen rabiti nož, že te razupijejo, da bi samo rezal rad in klal. Da je treba večkrat operirati, krivi so ljudje sami, ker tako dolgo odlašajo in sami nerodno ozdravljajo. Mesto da bi v pravem času iskali večše pomoči, letajo od mazača do konjača, od kovača do klavca, od cerkovnika do gospoda, in še le če vsi ti nič ne pomagajo, se morda obrnejo tja, kamor bi se imeli takoj, in pričakujejo čudežev.

Velika tema vlada mej ljudmi glede cepljenja. Trdijo, da se ljudem vcepi gnoj živali, katere so poprej mučili v špitalih i t. d. Ker pri nas ni prl živini za nobeno bolezen cepljenje v navadi, ne bodem o tem dalje pisal. Dobro pa bi bilo, da bi v tem oziru izpregovoril zdravnik modro besedo.

K različnim vražam in pravljicam je dal povod živalski magnetizem, s katerim je zdravil ranji župnik na Primskovem ljudi in živino. Kar se pripoveduje mej Dolenjci o tem čudnem možu, da večkrat misliti na čarovništvo. Še vedno mi je uganjka, kako naj odganja kužne bolezni napis, ki ga obeša lahkoveren kmetič na hlevna vrata.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni del.

Nekoliko besed o ženskem vprašanju.

(Spisala Pavlina Pajkova.)

(Dalje.)

In taka nevesta naj bi potém bila uzorna, požrtvovalna mati? — Stara, nekđaj navadna odgoja žensk seveda ne bi nikakor več zadostovala sedanjim zahtevam. S svetovnim napredkom mora napredovati tudi ženska odgoja, sicer bi napredek ne bil občen in bi ne mogel širiti se. Pa ali bi se ne dalo med nekdanjo in sedanjo žensko odgojo najti prave razmere, ktera bi nam ustvarjala blagih, izobraženih mater, pridnih in razumnih gospodinj? — Umetnosti in znanosti so krasne reči, ktere pa se ne morejo prav sprijazniti z ono polovico človeštva, ki je stvarjena za vzrejo in vzgojo mladega zaroda. Ako želimo pri peči greti mrzle ude, ne smemo peči prenapolnjevati z drvi, sicer bi se spekli; le majhen plapolajoči plamen nas bode blagodejno ogreval. Ženska, ki je bedasta in nevedna, je nekaj strašnega, a ravno tako strašna je tista, ki vedno govori o največih pisateljih, umetnikih in drugih imenitnikih, kakor o svojih največjih prijateljih.

Ako zna ženska, ktere pravi namen je, da postane žena in mati, pisati pismo brez pogrška, ako vé, kje stojé glavna mesta našega cesarstva, ako pozna vsaj po imenu najimenitnejše in najbolj znane pisatelje in umetnike evropske, je po mojem mnenju učena dovolj. Izmed jezikov naj bi dobro poznala poleg svojega materinskega, ako mogoče, tudi eden svetovui jezik, na pr. v Avstriji veljavni nemški jezik. Francoščino, angleščino prepuščajmo

v naših krajih ženskam viših krogov, ali pa takim, ki se izobrazujejo za učiteljice in odgojiteljice. Kje bode našla prilike pogovarjati se v njih ali pa dovolj časa spisuje ali čitáje vaditi se v njih? Saj je znano, kako hitro pozabi človek tuj jezik, ako se ne vadi v njem. Škoda tedaj denarja in časa, ki ga mlado dekle potratí s francoščino ali angleščino. Naj bi matere dorasle hčerke, ki so dovršile šolska leta, pri sebi na domu obdržale in jih ne puščale celi dan letati od enega pouka k drugemu. Tu naj bi se one ž njimi vadile v gospodinjstvu, naj bi materam pomagale pri nadzorovanju mlajših bratov in sester, kuhinje, perila, da bi se mlade učile hišnega reda, točnosti, marljivosti. Pri vsem tem pa naj bi se tudi pridno učile vsakoršnih ročnih del, osobito izdelovanja oblek in perila, kar dandanes toliko denarja požira, ako se izven hiše tujim rokám izročá.

Le tako resno-prosto vzgojene mladenke postanejo enkrat pridne, varčne gospodinje, ljubeznive soproge, vzgledne matere. V sredini domače rodbine se pooblažuje dekliško srce: tú ima dekle priliko, poznavati temne in svetle strani življenja, umevati različnosti značajev: tú se njena potrpljivosti vadi, le-tu postaja njeno srce sočutno, njeno voija krepka in požrtvovalna. Le rodbina bodi tedaj najvažnejša dekliška šola; rodbinsko življenje jo bodo učilo čednosti in skromnosti v sreči, kreposti in neustrašenosti v nesreči.

Sicer pa je sevéda tudi med ženstvom razločkov in jih mora biti. Ni vsaki ženski sojeno imeti lastno rodbino. Mnogo jih je tudi takih, ki celo svoje življenje ostajajo samice in katerim je samim treba služiti si vsakdanjega kruha. Ker pa hčere izobraženih rodbin ne morejo postajati služkinje, šivilje, natakarice, zato je naravno, da morejo le z duševnimi vednostmi in na priličen način zadostovati potrebam življenja. A o vrstah teh žensk in o njih izobrazbah govorimo pozneje. — Opomniti še moram, da kar je bilo prej povedano o previsoki ženski izobrazbi, to nikakor ne velja o naših Slovenkah. Žalibog, da Slovenkam še mnogo primanjkuje do tega, da bi bile dosegle ono stopinjo izobraženosti, katero rodbina in društvo zahtevata od njih. Vsekako pa je moje trdno prepričanje, da se mora pri ženskah več ozira jemati na odgojo srca, nego na izobrazbo duha. A ženska izobraženost, naj si bo visoka ali prosta, bodi vedno čim bolj mogoče resna.

Bodi deklicam, katerim je dano doseči višo izobraženost, pouk sveta stvar; njega naj se oklepajo z veseljem in trdnim prizadevanjem. učiti se v pravem pomenu besede in ne, kakor je žalibog pri večini navada, samo za puhlo prevzetnost in bahanje. Le resno poučena ženska bode znala z jasnim razumom, s praktičnim dobrim ukusom, s požrtvovalno potrpežljivostjo ter s čutečim srcem voditi svojo rodbino. Kajti ženska mora izpolnjevati ne samó sitni in trudapolni posel, ki ga zahteva prva vzreja otrok, ampak ona mora tudi svoj zarod, dokler popolnoma samostalen ne postane, v vseh okoliščinah voditi, poučevati ga, njegov pouk nazirati, pri izbiranju stanú

mu pomagati, ná-nj s svetom uplivati, s kratka; njegova nagnenja in slabosti ravnati, nad njegovo bodočo srečo čuvati in varovati ga vsake nesreče o pravem času.

Ženska moč v rodbini je brezmejna; materin um in upliv delata čudeže. žena ozdravlja bolnike, prestvarja trde značaje v čuteče in premehe v delavne in marljive. Ženski poklic ni tako malovažen, kakor si mislijo mnogi. Rés, da ta poklic ne zahteva visoke dušne izobrazbe, a zato tem več srčne. A kdo ne vé, da je odgojevanje srcá mnogo teže, nego odgojevanje duha?

In društveno čuvstvo, katero se rodi v rodbini in razvija v šoli, blaži v cerkvah, širi v narodih, katero rase in postaja državno, človeško, občno, da bi se razvijalo in raslo brez ženstva in njenega upliva?! — Celó nemo-goče! In tu imamo zopet nov dokaz, da sta moška in ženska izobraženost enako potrebni občnemu napredku in blagostanju.

A še nekaj besed o ženski odgoji kmečkega stanú! Utegne se mi reči, da postane kmetica pridna gospodinja in dobra mati tudi brez pametne odgoje. Mogoče, ker izjeme so povsod; ali v obče je to neverjetno. Kmetica kakor gospa potrebuje odgoje srcá, da si pooblažuje čuvstva; kajti le potóm zamore vestno izpolnjevati svete, a trudapolne materinske in sploh rodbinske dolžnosti. To pa se ne more zgoditi, ako ni ona v mladosti dobila vsaj nekoliko pouka. Kako služi kmetici v korist, če zna čitati in pa vsaj za silo pisati. Res, da jej k čitanju itak ostaje malo časa poleg mučnih vsakdanjih hišnih in gospodarskih poslov. Vendar pa jej bode po nedeljskih in prazniških popoldnevih, pri premožnejših kmeticah včasih menda tudi o dolgih zimskih večerih, ostajala večkrat kakšna urica časa, da vzame poučno knjigo v roke. In koliko moralne in materijalne koristi jej bode obrodilo tako branje, na pr. iz knjig družbe sv. Mohorja, ki so pravi zaklad prostemu ljudstvu ali iz časopisa „Novic“, da tudi izve, kaj se godi po širjem svetu. V njih bode kmetica gospodinja našla marsikteri poduk, kako naj poboljša sebi in svojim življenje. Ondi nahaja rešenje marsikterega vprašanje o gospodarskem napredku, ktereга sama ne bi bila nikdar iztaknila. Čitanjem dobrih knjig bode se nje duša vedno bolj oklepala blagega in poštenega. Sovraštvo, nevošljivost, ljubosumnost, obrekljivost, slabosti, ki tako rade premagujejo neolikano žensko, bodo polagoma izginile iz njene duše in dajo prostor krepostnim mislim in lepim čednostim. Dá, prosta, revna ženska, ki mora v potu svojega obraza in z vednim samozatajevanjem rediti svoje, potrebuje mnogo več dušne tolažbe in obrambe nego, ženska višjih krogov. In take tolažbe in vzpodbuje k dobremu najde kmetica v obilnosti v gore imenovanih knjigah.

Kako srečna se pa čuti ona kmečka mati, ki zna oddaljenemu sinu ali hčeri pokladati na papir svoje misli in dobre svéte! Oddaljenost od svojih postaja jej pri tem manj bridka; saj more ž njimi pismeno pogovarjati se in odkrivati jim svoje srcé. Nihče ne bode terjál od kmetice lepopisja ali pravopisja; da je le njena pisava umevna, več se od kmetice ne zahteva.

A tudi plesti, kvačkati, a posebno šivati naj bi se vsako kmetsko dekle vsaj nekoliko naučilo. Kako žalostno je, ako mora kmetica za vsak pretrg poklicati šiviljo na pomoč. A kedar ni mogoče plačati šivilje, kako ostudno je gledati žensko v raztrgani obleki, otroke zavite v cunje!

Ako zna kmečko dekle poleg drugih opravkov tudi šivati, tedaj ima tako rekóč v svoji lasti majhen kapital. In ker se mlad človek rad in pa brzo uči, naj bi zató kmečki roditelji nikdar ne zanemarjali v tej potrebnej stroki poučevati svoje hčere.

V poslednjem oddelku sem govorila o odgoji in dolžnostih ženske, ktere namea je postati gospodinja, soproga, mati. Zdaj se hočem ozreti na osodo onih vedno množnejših žensk, katerim previdnost ni namenila tovariša v življenju in ki so torej prisiljene, boriti se same za svoj obstanek. Iz števila te množice so pa izključene premožnice, katerih bodočnost je zagotovljena, tudi če ne stopijo v zakon in ki niso prisiljene, preživljati se z lastnimi rokami.

Novice.

— **Osebnosti.** Generalni advokat pri najvišjem sodišču, Ferdinand Schrott, bivši drž. pravnik v Trstu, kateri je slovenskega jezika popolnoma zmožen, je imenovan sekcijskim načelnikom v pravosodnem ministerstvu. — Namestniški svetnik v Gradci dr. Evgen Netoliczka, kateri je celjskim Slovencem v dobrem spominu izza časa, ko je bil glavnik v Celji, je imenovan podpredsednikom štajerskega namestništva. Dež. glavnik koroški Zeno grof Goëss je imenovan tajnim svetnikom. — Ministerijalni uradnik Fran Kostnik je imenovan konzularnim uradnikom v Shanghaiju. — Kanonik dr. Sebastijan Elbert je imenovan proštom kolegijalnega kapitelja v Novem mestu. — Profesor ljubljanske realke Ivan Franke je imenovan za dobo petih let konservatorjem osrednje komisije za ohranitev zgodovinskih in umetniških spomenikov. — Postajenačelnik južne železnice v Ljubljani Evgen Guttmann je imenovan inspektorjem. —

— **Sprava na Kranjskem?** Katoliško politično društvo v Ljubljani je imelo v nedeljo v katoliškem domu shod, na katerem sta govorila poslanca dr. Šušteršič in dr. Žitnik. Ta shod utegne postati pomemben, kajti dr. Šušteršič je ta izprožil misel, naj bi se dosegla sprava mej kranjskimi Slovenci v deželnem zboru, in je rekel, da je dolžnost katoliško-narodne stranke, da prične poskuse za spravo razdvojenih bratov. Mi bi gotovo iz vsega srca pozdravljali to spravo, ako bi se dosegla, toda sprava bi morala imeti v sebi pogoje trajnosti, sicer bi jej sledil kmalu kes in nov boj. Svoje misli o tej spravi priobčimo prihodnjič.

— **Fran Kočevar pl. Kondenheim** †. Dne 19. t. m. je umrl v Ljubljani predsednik dež. sodišča ljubljanskega g. Fran Kočevar pl. Kondenheim v starosti 65 let. Pokojnik je bil rodóm z Vrhnike. V mlajših letih je bil narodnega mišljenja in tudi kot kandidat narodne stranke postal dež. sodišča predsednik v Ljubljani, ali to njegovo nsrodno mišljenje ni bilo dosti vredno in kmalu se je pokazalo, da je bil pokojnik v vsem in v vsakem oziru nasprotnik slovenskih narodnih teženj. Pokojnik je bil znamenit pravnik in neumorno delaven uradnik, toda trdega značaja in kot sodnik krut ter časih ne dovolj objektivni.

— **V proslavo petdesetletnice cesarjevega vladanja** je občinski svet ljubljanski sklenil sezidati ubožno hišo za 100 oseb, katera se bo imenovala „mestna ubožnica cesarja Frana Josipa I.“ in mestno kopališče, napraviti ustanovo za nadaljne praktično izobraženje mestnih tehničnih močij in dovoliti 5000 gld. zz dobrodne namene dne 2. decembra 1898. kateri dan bode 50 let. odkar je cesar Franc Jožef zasedel avstrijski prestol.

— **Namestnikom deželnega glavarja kranjskega**, je imenovan dež. posl. Lepold baron Lichtenberg in to namesto grofa Leona Auersperga, kateri je bil pred kratkim odložil svoj mandat.

— **Slovensko gledališče.** Te dni je z velikim uspehom na slovenkem odru gostovala gospa Borštnik-Zvonarjeva, član hrvatskega gledališča. Slovenci smo lahko ponosni, da sta prvi sili hrvatskega gledališča gospa Borštnikova in gosp. Borštnik vzrasla na slovenskem odru in da bi bilo zagrebško gledališče v prav revnih razmerah, ako bi teh dveh igralcev ne imelo.

— **Državno podporo** v znesku 950 gld. je dovolilo poljedelsko ministerstvo za obnovitev vodovoda Šmihel-Hrenovice v postojinskem okraju. Vsi troški za to delo so preračunjeni na 3500 gld.

— **„Učiteljski Tovarš“**, spretno urejevano glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“, izhajal bo v novem letu po trikrat na mesec in to v povečani obliki.

— **Občinske volitve na Koroškem** Vestis Koroškega nam polnijo srca z žalostjo. Občinske volitve, katere se vrše ta mesec, nam niso prinesle nikacega dobička, nikjer nismo znatno napredovali, pač pa ponekod močno nazadovali. Uspeh večletne neutrulne in požrtvovalne agitacije je piškav in kdor bere poročila o teh volitvah, mora pač obupati nad bodočnostjo slovenstva na Koroškem.

— **Nemci med sabo** Koroški državni in deželni poslanec in dež. odbornik Hinterhuber je odložil vse mandate, ker je propal v neki tožbi proti inženerju Čebulu radi razžaljenja na časti. Povodom državnozbornih volitev je Čebul v listu „Kärntner Nachrichten“ dolžil Hinterhuberja, da svoje mandate izkorisča proti interesom dežele. Hinterhuber je tožil a je propal.

— **Shodi na Koroškem.** Katoliško politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem prireja malone v nena vsako nedeljo v raznih slovenskih krajih shode, na katerih poučuje ljudstva in je za naše narodne svetinje. Ti shodi so toliko potrebnejši, ker se nemški nacijonali, zlasti poslanci Dobrnik, Lemisch in Eisele vedno potikajo po slovenskih krajih in hujskajo slovenske volilce na vse možne načine proti slovenskemu poslancu Einspielerju.

— **Novi dež. glavnik štajerski.** Na mesto grofa Wurmbanda dež. glavnik imenovani grof Attems ni štajerskim Slovencem kar nič po volji. Očitajo mu, da je strupen nasprotnik slovenskih narodnostnih prizadevanj in strasten strankar, kar je posebno jasno pokazal tedaj, ko se je v dež. zboru štajerskem razpravljalo o celjski gimnaziji. Nezadovoljnost Slovencev se obrača tudi proti ministerskemu predsedniku baronu Gautschu. Očita se mu, da hoče sicer varovati značaj nad strankami stoječega politika, da pa je vendar postavil na čelo štajerskega dež. zbora zagrizenega strankarja, dasi je imel na razpolaganje več družih nemških aristokratov-veleposestnikov, kateri pripadajo isti stranki kakor novi glavnik, a politično niso tako kompromitirani in niso Slovencem tako antipatični, kakor grof Edmund Attems.

— **Novi civilnopravni red**, kateri stopi v veljavo dne 1. januarja 1898. l. predružači korenito ose naše pravno življenje in je vsled tega največje važnosti. Obžalovati moramo da stopi občinstvu povsem nepripravljeno in nepodučeno v to

tudi pogine. Kaj pa je vzrok tej bolezni, in kako jo za-
branim? Najpoglavitejši vzrok gnilobi ščetin je nesnaga.
Omenjeno bolezen odvrnemo také-le: Svinje držimo v
snažnih svinjakih, dajemo jim tečne piče ter sveže vode
za pijačo in kopanje, slednjič jih očedimo vsak dan po
koži. Prašiči postanejo ikrasti, ako se klatijo po nečistih
kotih in po straniščih, ker se nahaja človeško blato. Ži-
vinozdravnštvo uči, da se prikaže rudečica ali svinjska
kuga največkrat med svinjami tistih gospodarjev, kateri
jih drže vse leto v nečistih hlevih ter se za snaženje
prav nič ne zmenijo. Nesnaga sicer ne povzroči svinjske
kuge, ali vendar jo pospešuje. t. j. nesnažne živali zbolé
češče, kakor pa snažne.

Čeden in čist prašič se bolj razvija, hitreje raste
ter se bolj spita, kakor nečist in nesnažen. To uči vsak-
danja izkušnja, in o tem se more vsak sam prepričati.
Bodi mi dovoljeno v dokaz navesti vzgled, kterega sem
izvršil pred nekoliko leti: Za poskus sem odbral dve si-
popolnoma podobni svinji. Bili sta jednako staro, jednako
veliki ter jednako težki. Prva je bila 14 dnij v nečednem
hlevu, rila je po blatu, kolikor ji je bilo drago, ter se ni
prav nič čedila. Drugo svinjo pa sem ukazal zapreti v
čist svinjak, vsak dan so jo izmili s svežo vodo, in tudi
za kopanje je bila hladna voda vedno pripravljena. Obe
svinji sta dobivali jednako hrano v jednaki meri. V 14
dneh je tehtala čisto in čedno držana svinja blizo 1 kilo-
gram več, kakor njena nesnažna tovaršica.

Otresi se, ljubi čitatelj, zastarele in jako napačne
misli, ktera zatrjuje, da ni potrebno snažiti prašičev. Samo
poskusi in redno izvršuj, kar sem ti nasvetoval, korist
in dobiček ue bodeta izostala. Sploh pa se drži natanko
vseh navodil, ktera zem ti razlagal v pričujoči knjigi, in
kmalu se boš prepričal o veliki vrednosti njenih naukov.
Osvedočil se boš, da je vse čista in gola resnica, kar uči
— „Umna živinoreja“.

Poučni in zabavni del.

Nekoliko besed o ženskem vprašanju.

(Spisala Pavlina Pajkova.)

(Konec.)

Tudi kmečki in delavski stan ne spada v to mno-
žico. Kmečka in rokodelska hči, če se ne omoži, gre
služit in ako je pridna in poštena, preshrbljena je za celo
svoje življenje.

Drugače pa se godi nepremožnim — in nepremožne
so malo da ne vse — uradniškim hčeram. Oae so pri-
siljene, ali se omožiti ali pa si z vednostmi zagotavljati
obstane. Ker se pa vsaka možiti ne more, tedaj je na-
ravno, da se morejo tem više izobrazovati za kakov njim
primeren stan. Takim ženskam moralo bi človeško društvo
že iz sočutja prihiteti na pomoč in z dobrimi nasveti,
vzpodbudnimi besedami podpirati jih v dosegi njih na-
mena, kedar si pridnostjo, učenjem in lepim vedenjem

prizadevajo, pridobiti kako javno ali zasebno službo. A
ne, da bi jih človeško društvo pri tem podpiralo, še za-
smehujejo jih moški čestokrat zasebno in včasih tudi
javno. Kako se zabavlja ženski učenosti! Da je tako ra-
vnanje brezsrdno in da kaže moralno popačenost, ni mi
treba še le razlagati: saj je očevidno. Ali niso take ženske
še mnogo bolj spoštovanja vredne, kakor one, ktere imajo
v borbah za življenje na svoji strani podpiratelja, brani-
telja, soproga?! — Marsiktera izobrazena ženska, ko vidi,
da jo zasmehujejo, zato ker bi si rada z ukom zaslužila
boren obstanek, in ko previdi, da je nje trud, njena
marljivost in prizadevanje brez uspeha, marsiktera taka
ženska zaide obupna s pota poštenosti, po kojem je dotlej
hodila.

Koliko je tudi žensk, ki stopijo v zakon ne samó
brez ljubezni in spoštovanja do soproga, temveč celó z zo-
pernostjo do njega. To pa iz edinega uzroka, ki se bojé
v bodočnosti nepreskrbljene ostati. Ko bi ženskam bilo
odprto več potov k dušnemu razvitku in javnim službam,
kakor doslej, gotovo bi se zmanjšalo število nesrečnih za-
konov in rodbinskih bed.

Imela sem na Slovenskem večkrat priliko poslu-
šati, kakó so se rogali kakšni učiteljici, kakó se je
celo društvo zabavalo na nje račun, brekujóč jo brez
usmiljenja in dostojnosti, kakor da bi ženska, ki se je
ravno istega učila kakor moški nje tovariš, ki se je pod-
vrgla istim izpitom kakor vsak učitelj, ne znala in ne mogla
vestno izpolnjevati svojih stanovskih dolžnostij, kakor da
bi ženska, ki sama živi ne mogla živeti npravnega, vzgle-
dnega življenja.

Zakaj pa moški samicam in ukaželjnim ženam tako
preradi zabavljajo? — Gotovo ne zato, kakor da bi žen-
skam potrebne zmožnosti do znanja manjkalo, ampak iz
edinega predsodka, ker je baš ženska in ne moški.

Moškim sta prirojeni dve glavni slabosti: vlado-
željnost in presamosvestnost. Oni hočejo v vsem biti prvi
in ne trpijo, da bi bitje, ktero imenujejo slabotno, opra-
vljalo njim enake opravke, da bi se one povzdignilo do
one stopinje izobrazenosti, ktero doseči je po njihovem
napuhu in krivem mnenju samo moškim mogoče in do-
voljeno, in ker se tudi dalje bojé, — in to po pravici —
da bi jih ženska, kar zadeva točnost, vestnost in vztrajnost
v izpolnjevanju dolžnostij ne prekosila.

Neomženim ženskam pa zato zabavljajo, ker v
svoji domišljavosti menijo, da ženska sploh na drugo ne
misli in po drugem ne koprni, nego da dobi soproga.
Kako se pri tem motijo!

Da je pri ženskah res želja do zakona bolj iskrena
nego pri moških, uzrok temu tiči edino v strahu od ne-
preskrbljive bodočnosti. Dajte ženskam več prilik, na do-
stojen način priti do kruha in videli bodele zmanjševati
se število prisiljenih in dogovorjenih zakonov. Zakaj ne
bi ženske kakor na Nemškem, na Italijanskem, na Fran-
coskem opravljale ne samó učiteljske, temveč tudi druge
manjše javne službe? Koliko je takih majhnih služeb na
pr. pri pošti in telegrafu. vzlasti po trgih in vaseh, v

prodajalnicah in enalih mestih še več. Vse takošne službe so moškim skoro prelahke; tudi se za nje premalo plačuje, ženska pa, kakor je znano, potrebuje k življenju mnogo menj nego moški, ker je z malim zadovoljna in ker zna bolje gospodariti. S plačo, pri kateri moški za silo izhaja, živel bi ženska celó dobro. Moški spol pa, izgubivši te majhne sluzbe, bi gmotno nič ne trpel, temveč taka preuredba hi mu v nekem oziru bila celó v vzpodbujajo in na korist.

Mladenči previdevši, da imajo ženske do majhnih služb predpravico, udajali bi se v resnejšo voljo najprej šolskemu poduku, pozneje pa višim študijam, da bi dosegli večje, boljše službe. Oni pa ki bi za uk ne imeli ne sposobnosti ne volje, izstopili bi iz šole o pravem času ter si izvolili kateri drugi stan.

In tako bi se obema spoloma na pravičen način pomagalo.

Naj se mi ne očita, da ženska nima dovolj samostojnosti, volje in kreposti, da bi upravljala javno službo! Dokazala sem že v prvem oddelku tega spisa, da ženska zaostaja za moškim samó, kar zadeva telesne moči, čeravno tudi ta ugovor ni po izkustvu in znanosti popolnoma utrjen. Vse druge duševne lastnosti pri moških kakor pri ženskah so sad odgoje, izobrazbe in razmer. v katerih dotični človek živi. Kakor pa je ženska sposobna za odgojiteljico in učiteljico, tako bi tudi bila za drug delokrog. Saj je znano, da je podučevati in odgojevati mladino eden najtežavnejših poslov, kateri je ravno ženskam najbolj primeren.

Osobito mi se vidi, da bi zdravilstvo bilo jako primeren ženski posel. Ženstvu in deci bi ženski zdravnik bil bolj primeren in bi vzbujal pri dotičnih bolnikih več zaupanja nego moški. Ko bi v vsakem okraju bila po ena zdravnica, moška praksa zavoljo tega ne bi mnogo trpela.

Znano je, kako so usmiljene sestre izvrstne čuvajke in postrežnice bolnikom; znale bi torej tudi biti izvrstne zdravnice. Z znanostjo bi se pri njih družila tudi sočutnost, potrpljivost in nežnost, lastnosti, ki so že same na sebi nekaj lek ubogemu bolniku.

Res je, da se je že veliko storilo v teku let in posebno v tem stoletju v popljšanje ženskega stanja, a mnogo še trebalo storiti in prenehati, predno ženske dosežejo vsaj polovico one samostojnosti in neodvisnosti, ki je moškim lastna. Pred petdesetimi letmi na pr. devojke niso imele niti podedovne pravice. Pozneje se jim je začel prepuščati postavni del: sedaj se deli premoženje med moške in ženske v enake delu. Prišlo se je vendar do spoznanja, da je ženska ravnopravni ud človeštva kakor moški, in da potrebuje živeža k življenju, a ne živi o samem zraku.

Židje imajo med svojimi molitvami odstavek, v katerem se Bogu zahvaljujejo, da se niso kot ženske narodili. Skoro da bi jim prav dajala. Biti ženska ni sreča, toda ne zató, ker bi ženska menda bila bedasta stvar, ampak ker jej je prisojena najtežavniša usoda. Že nje

porod se sprejemlje s kiselim obrazom; kedar se pa narodi dečko, tedaj je vsa hiša vesela. Ko deklica nekoliko odrase, vpraša se: Je-li lepa? Kdo se pa briga za fantovsko lepoto? — Pozneje ko je deklica postala devojka, nastaja še le najvažnejše vprašanje! Ima-li kaj dote? In ako jej razun lepote manjka še dote, gorje njej!

Ako se ženska omoži, je včasih preskrbljena, včasih pa tudi ne; a zató je podvržena drugim težavam. S tem, da je zavezala v zakon, izgubila je tudi svojo svobodo, in vsled zakonskih pogodb izgubi dostikrat tudi pravico do imetja. Kot mati ne sme po lastni prepričanosti voditi otroške odgoje, in ako oče in mati nista enega mnjenja pri sklepanju zakonov svojih otrok zadostuje očetova beseda. In ko bi zakon slučajno ne bil primeren, uboga mati mora gledati neizogibljivo nesrečo svojih otrok!

Udova, razven da se mora boriti s pičlo pokojnino, dobi postavnega varuha, ker se jej niti ne zaupa uravnavanje bodočnosti lastnih otrok!

Ženske torej imajo jako malo pravic, one uživajo malo zaupanja, njih usoda je z večine suženjska, in zakaj? Samó vsled krivega predsodka, da so one duševno slabotne in nerazvite.

Zakaj pa se z ženskami, kedar se proti postavam pregrešijo, ravno tako strogo postopa kakor z moškimi? zakaj se z ženskami v tem oziru ne ravna kakor z otroci? zakaj sodnija ne olajšuje njih kaznij, kakor pri mladoletnih?

Poglejmo žensko stanje na katerokoli stran, vedno nahajamo, da ženska trpi krivico. Res pomilovanja vredna stvar je ženska! Ali je upati, da se s tekom časa odpravi trnjev pot, po katerem morajo one hoditi? — Telesno trpljenje je ženskam neizogibljivo, a duševno ponižanje in tlačenje bi moralo izginiti v časih, v kakoršnih živimo, ko društvo in posameznik hrepenita in se trudita za napredek, svobodo in blagostanje. A utrditi blagostanje žen, hčerk, sester in žensk sploh bil bi po mojem mnenju najbijažji in najlepši napredek, ktere ga bi mogel svet nčakati. Zanimarjenje ženskega blagostanja človeštvu samó maščuje.

Deželni zbor kranjski.

I. seja dne 28. decembra 1897. Zasedanje dež zbornice se je začelo s slovesno sv. mašo, katero je v stolni cirkvi daroval posl. kanonik Kalan.

Sejo je otvoril dež. glavar Detela z ogovorom, v katerem je pozdravil poslance in dež. predsednika, čestitajoč mu na imenovanju tajnim svetnikom, ter izrekel upanje, da bodo razprave mirne in stvarne. Poslancem veleposestva je rekel, da so doslej redno podpirali delovanje dež zbornice in dokazali, da more tudi manjšina uspešno delovati, potem pa povdarjal da je le od brezpogojnega priznavanja enakovrednosti vseh narodov mogoče parlamentarno delovanje. Notranjepolitični položaj